

mevrouw drs. I.K. van Engelshoven
minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		CU 10078/2019	6 mei 2019
onderwerp			
Reactie IPO op advies Raad voor Cultuur			

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

"Cultuur is de zuurstof van de samenleving, zonder kunst en erfgoed verstikt zij. Cultuur doet een appel op onze verbeeldingskracht. Kunst en erfgoed komen voort uit creatief denken en handelen, en inspireren op hun beurt ook weer tot creativiteit. Kunstwerken en gebouwen uit heden en verleden, voorstellingen, concerten, films, boeken en vele andere culturele uitingsvormen laten ons kennismaken met andere werelden en denkbeelden en plaatsen daarmee onze eigen normen en waarden in een breder perspectief."

De eerste woorden uit het advies van de Raad voor Cultuur, "Cultuur dichtbij, dichtbij cultuur" zijn ons uit het hart gegrepen. De waarde van cultuur voor de samenleving is onbetwist, maar toch kan het geen kwaad dit herhaaldelijk onder de aandacht te brengen. Dat doet de Raad uitgebreid en zorgvuldig in het eerste deel van haar advies, de analyse van de sector. De analyse geeft een helder beeld van de uitdagingen waar de cultuursector voor staat. Enerzijds is er veel energie en veerkracht, anderzijds is de sector de laatste jaren door bezuinigingen uitgehold. De arbeidsmarktpositie van kunstenaars is zorgwekkend en verbreding van zowel publiek als aanbod noodzakelijk. Met name de benoeming van de keten, de samenhang hiertussen en de beschrijving van de drie verschillende schakels, de basis-, de keten- en de topvoorzieningen ondersteunt het Interprovinciaal Overleg (IPO) van harte.

Er zijn, constateert de Raad terecht, al grote stappen gezet, zowel door de sector zelf als door de overheden. Voorbeelden hiervan zijn de introductie van de Fair Practice Code en de plannen in het kader van de stedelijke regio. De rol die de stedelijke regio in het cultuurbeleid speelt benoemt de Raad uitdrukkelijk, evenals de rol van gemeenten en provincies. De aandacht die in de analyse uitgaat naar de stedelijke regio's doet dan ook zeker recht aan de ontwikkelingen en de positieve energie die op dit vlak spelen. En dat is van groot belang, zo stelt de Raad terecht in het advies:

Inlichtingen bij : Joost Cremers
Telefoonnummer : 0652783526
Bijlagen : ---

"Voor deelnemers en publiek van cultuur speelt het culturele leven zich grotendeels binnen zo'n stedelijke cultuurregio af, en ook voor kunstenaars en creatieven liggen hier de meeste ontwikkelkansen."

Kortom, de analyse die de Raad geeft is van hoog niveau en biedt veel handvatten voor toekomstig beleid.

De concrete uitwerking van de analyse tot de uiteindelijke herziening van beleid met een aangepast instrumentarium vinden we niet optimaal. Want hoewel de analyse ingaat op de verschillende en unieke eigenschappen van de stedelijke regio's, worden deze regio's in het voorgestelde instrumentarium uniform benaderd. Dit doet naar onze mening onvoldoende recht aan de verscheidenheid en de diversiteit binnen de regio's en tussen de regio's onderling. Dat is jammer, maatwerk zou immers een belangrijk uitgangspunt moeten zijn in het cultuurbeleid. Juist de cultuursector, een sector die voor de troepen uitloopt en ongebaande paden betreedt, verdient de nodige mate van flexibiliteit en ruimte in het ondersteunende beleid. En juist de stedelijke regio heeft het beste zicht op wat de cultuursector en het publiek aldaar nodig heeft.

We gaan hieronder in op de voor ons meest prangende zaken:

Regionale energie vasthouden

De minister heeft vorig jaar een open oproep gedaan aan regio's om regioprofielen op te stellen. Dit heeft in regio's veel energie losgemaakt. De afgelopen periode heeft zich gekenmerkt door een beweging die van onderop op gang is gekomen. Regio's zijn gevormd zonder dat daarop vanuit het Rijk is gestuurd, juist om recht te doen aan de ontwikkelingen die zich daar voordoen. De Raad pleit nu in het advies voor een vermindering van regio's door regio's te clusteren. Niet vanuit inhoudelijke gronden, maar vanuit de argumentatie van massa en omvang. Dit is niet logisch, de regio's zijn immers elk met een eigen verhaal en onderscheidend profiel gekomen. Wij constateren dat de juiste schaal om de partijen bestuurlijk te laten verhouden nog niet is uitgekristalliseerd. Het is aan de partijen om dit de komende periode uit te werken zodat dit het beste recht doet aan de ontwikkelingen die zich regionaal voordoen en de regionale energie wordt vastgehouden.

Uitbreiding BIS

De uitbreiding van de BIS met een grote hoeveelheid ketenvoorzieningen is een grote stap vooruit. Het biedt instellingen die in de regionale context grote betekenis hebben de kans op langjarige subsidiering en zekerheid. Ook het toevoegen van regionale musea aan de BIS is een belangrijke stap. Regionale musea, die vaak in een nationale en internationale context opereren, kunnen zo de erkenning krijgen die zij verdienen en een impuls geven aan de programmering.

We pleiten er echter voor dat de keuze voor deze BIS-instellingen niet kwantitatief wordt ingestoken, maar op inhoudelijke gronden wordt gemaakt, gezien vanuit de regionale en de landelijke context. Juist maatwerk verdient de voorkeur. Dat kan betekenen dat in bepaalde regio's anderzootige instellingen BIS-waardig zijn dan in andere regio's en dat de aantallen per regio kunnen verschillen. Het is niet wenselijk om op voorhand per regio kengetallen voor het aantal instellingen te hanteren. Dit geldt evenzeer voor het principe van cofinanciering uit de stedelijke cultuurregio's. De financiële consequenties voor provincies en gemeenten worden in het advies overigens niet duidelijk gemaakt.

De stedelijke regio en de overheden

Provincies en gemeenten hebben elk een eigen rol en verantwoordelijkheid, zoals wij eerder ook hebben aangegeven in onze brief aan de Raad voor Cultuur: "Gemeenten maken beleid in eerste instantie voor de eigen inwoners. De provincie kan daar in samenwerking met de lokale overheden

een plus op geven ten behoeve van het provinciale ecosysteem en samenwerking in de provincie stimuleren en coördineren.” (brief aan Raad voor Cultuur, IPO 2019). De stedelijke regio's komen voort uit organische samenwerking tussen de cultuursector, gemeenten en provincies. Ze zijn ontstaan uit een wens om een plus te geven op lokaal en provinciaal beleid, niet om dit te vervangen. Daarnaast is de optelsom van de stedelijke regio's niet landelijk dekkend; buiten de stedelijke regio's zijn nog diverse witte vlekken. De stedelijke regio is derhalve geen nieuwe bestuurslaag maar een samenwerkingsverband tussen overheden. Het kan de verantwoordelijkheden en de autonome beleidsmatige keuzes van de betrokken overheden niet vervangen. Belangrijke doelen van deze regio's zijn onder andere samenwerking in de cultuursector te vergemakkelijken en bureaucratie en administratieve lasten tegen te gaan, zoals de Raad ook in het advies bepleit. Dat dient naar onze mening een belangrijk uitgangspunt te zijn bij het nieuw te vormen beleid.

Programmafonds

Een programmafonds is een interessant voorstel om maatwerk te leveren en in gezamenlijkheid een impuls te geven aan samenwerking in de regio. We zien veel kansen in een dergelijke stimuleringsregeling voor de stedelijke regio. Daarbij kan het uitgangspunt zijn regio's te stimuleren op landelijke thema's als cultuureducatie of talentontwikkeling in samenwerking met de culturele sector, het onderwijs, onderzoeksinstituten en overheden concrete resultaten te boeken. De regeling kan ook voor projecten en netwerken tussen de verschillende regio's onderling beschikbaar zijn. Daarnaast kan een regeling bijdragen aan het nemen van stappen om cultuur te verbinden aan andere opgaven binnen een regio zoals (vrijetijds)economie, ruimtelijk beleid, onderwijs en sociaal beleid. Om de gewenste bewegingen betekenis te geven en vast te houden betwijfelen de provincies of het beschikbare bedrag voor dit programmafonds voldoende is om dit robuust vorm te geven.

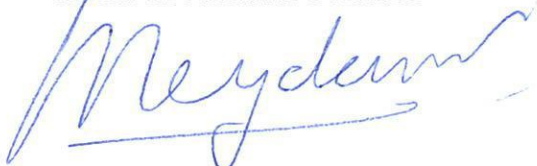
Financiële consequenties

Met het advies worden door de Raad grote stappen gezet naar vernieuwing. Zorgvuldigheid is echter geboden. Het advies biedt en ruimte voor continuïteit van bestaande instellingen en ruimte voor diversiteit en vernieuwing. Daarmee wekt het advies veel verwachtingen en het wordt niet duidelijk wat de financiële gevolgen voor de verschillende overheden zijn. Als dit tot extra cofinancieringsvragen leidt, dan is niet op voorhand zeker dat dit voor alle provincies haalbaar is. Voor de komende periode zijn de bestuursakkoorden daarin leidend.

Vervolg

De aandacht voor de stedelijke regio is positief, de uitwerking verdient nog de nodige aandacht. Maatwerk op basis van regionale verscheidenheid is het devies. We willen daarover graag met u in gesprek om te bezien hoe de verschillende overheden optimaal met elkaar kunnen samenwerken en elkaar kunnen versterken. Niet vanuit een hiërarchische benadering, maar vanuit een gelijkwaardige positie met één gemeenschappelijk doel: het duurzaam versterken van het culturele leven in Nederland.

Met vriendelijke groet,
INTERPROVINCIAAL OVERLEG

mr. H.M. Meijdam
algemeen directeur